

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Bestuur, Europa en Middelen

DATUM	16-10-2018	REFERENTIE	Maryann Glorie
ONS NUMMER	81DCF45	DOORKIESNUMMER	3186
NUMMER PS	2018BEM99	E-MAILADRES	Maryann.glorie@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	Kaart gewijzigde begrenzing en bestuurlijke samenvatting	PORTEFEUILLEHOUDER	Pennarts-Pouw

Onderwerp Statenbrief: Accordering UNESCO nominatiedossier uitbreiding Stelling van Amsterdam met de Nieuwe Hollandse Waterlinie

Voorgestelde behandeling: 10 december 2018

Geachte dames en heren,

Inleiding

In onze vergadering van 16 oktober 2018 hebben wij, net als de colleges van de andere Linieprovincies (Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant) besloten om de nominatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie tot Werelderfgoed te steunen en de Minister van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap voor te stellen om op basis van het opgestelde nominatiedossier, Hollandse Waterlinies, - voorstel voor een significante grenswijziging van de Stelling van Amsterdam met de uitbreiding van de Nieuwe Hollandse Waterlinie - voor te dragen voor de UNESCO-Werelderfgoedstatus, als een Werelderfgoed: Hollandse Waterlinies.

Met het indienen van het nominatiedossier onderstrepen wij het belang van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en vinden wij de nominatie voor de status Werelderfgoed een evidente bekroning voor de uitgevoerde inspanningen en een erkenning van de unieke waarden. Binnen de provincie Utrecht is het een grote uitdaging om veel maatschappelijke (groei-) opgaven die ruimte vragen te combineren met het aantrekkelijk houden van regio. Al vanaf de jaren 60 en 70 heeft er verstedelijking plaatsgevonden binnen de ring Utrecht, waar ook de eerste ring van forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie ligt. Daarnaast is de verwachting dat deze verstedelijking binnen de ring Utrecht doorzet. Om verder verdichting en hoogbouw in dat gebied mogelijk te maken is intensief contact met de colleges van de gemeenten Utrecht en Nieuwegein geweest. Dit heeft er toe geleid dat enkele gebieden, Maarschalkerweerd en de noordwesthoek van Oud-Zuilen, uit de begrenzing van het toekomstig Werelderfgoed worden gehouden (zie kaart). Om de Lunetten en het inundatiekanaal (onderdeel van de eerste ring van forten) binnen de begrenzing te houden, worden de unieke waarden voor de eerste ring van forten in het nominatiedossier aangepast, waardoor er geen onnodig beperkende werking vanuit gaat op die ontwikkelingen. Dit kan omdat de unieke waarden daar niet meer intact zijn of intact te houden zijn. Samen met de regionale partners, worden in het hoog dynamische gebied rondom de stad Utrecht, gebiedsanalyses (soort handelingskader) uitgevoerd. Waarmee toekomstige ontwikkelingen in en om het Werelderfgoed kunnen worden afgewogen, zonder alle ontwikkelingen onmogelijk te maken.

Ook hebben wij opnieuw de intentie uitgesproken voor het siteholderschap voor het toekomstige Werelderfgoed met de provincies Utrecht, Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant te kiezen voor een Gemeenschappelijk Orgaan zonder rechtspersoonlijkheid ingaande bij inschrijving op de Werelderfgoedlijst. Tevens hebben wij besloten de werking van de huidige bestuursovereenkomst Nieuwe Hollandse Waterlinie 2014-2020 "Pact van

Altena” te verlengen tot aan de inschrijving op de Werelderfgoedlijst en/of het in werking treden van het Gemeenschappelijk Orgaan.

Aanleiding

In 2014 ondertekenden Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant het “Pact van Altena” en namen de verantwoordelijkheid voor de benoeming tot Werelderfgoed over van het Rijk. De vier betrokken provincies werken sindsdien samen in één linieorganisatie, stellen samen het nominatiedossier op en financieren de benodigde activiteiten gezamenlijk. In de *Cultuurmota ‘Alles is Nu’ 2015-2019* hebben u Staten herbevestigd door te gaan met de ambitie de Werelderfgoed nominatie voor de NHW binnen te halen.

Het nominatiedossier voor de uitbreiding van de Stelling van Amsterdam (SvA) met de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) maakt het verhaal van de verdediging van Holland, het economische en bestuurlijke hart van Nederland, met ‘Water als bondgenoot’ compleet. De werking van het systeem in het landschap is tot op de dag van vandaag uitstekend te beleven en waar te nemen. Veel forten van de SvA en de NHW zijn met respect voor het verleden en met behoud van hun authenticiteit gerestaureerd. Een groot aantal heeft nu een educatieve, recreatieve of economische functie. Het linielandschap biedt een geliefde omgeving voor wandelaars, fietsers, cultuur- en natuurliefhebbers en rust- of avontuurzoekers.

Utrecht is een topregio, een draaischijf in het hart van het land met een sterk vestigingsklimaat maar ook, mede dankzij de NHW, met een waardevolle leefomgeving vol groen en erfgoed dicht bij de stad. Dit maakt dat de regio Utrecht groeit en verstedelijkt. Het is de opgave deze groei te faciliteren maar tegelijkertijd de regio aantrekkelijk houden. Het is van belang dat er ruimte geboden wordt aan de groeiopgaven en dit kan in bepaalde gevallen knellen met de unieke waarden van de NHW. Dit geldt ook voor de energietransitie, de behoefte aan duurzame energieopwekking is van dusdanige omvang dat ook binnen de begrenzing van het toekomstige Werelderfgoed ruimtelijke doorwerking onafwendbaar is. Daarbij wordt beoogd om deze groeiopgaven niet van negatieve invloed te laten zijn op de kernkwaliteiten van de NHW. De NHW bevindt zich grotendeels in een sterk dynamische omgeving dit vraagt om een regionale en/of integrale processturing waarbij de waarden van de waterlinie gecombineerd worden met en/of ingepast worden in andere functies.

ICOMOS, het adviesorgaan van UNESCO, heeft meerdere malen geadviseerd om een bufferzone rondom de begrenzing van de Werelderfgoedsite in te stellen. In het nominatiedossier is dit advies ingevuld door het intekenen van een attentiezone om de site heen op basis van bestaande beschermingsregimes. De omgeving van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam is namelijk al voldoende beschermd door bestaande wet- en regelgeving zoals bestemmingsplannen, Natura 200 e.d. Deze zone is aan de “veilige zijde” (= de te verdedigen zijde van de linie, veelal westzijde) gesteld op 50 meter, in aansluiting op de afstand die ook in de Stelling van Amsterdam is gehanteerd. Voor de “onveilige zijde” (de aanvalszijde van de linie die open moest blijven zodat er een open schootsveld ontstond en daar waar het mogelijk was het gebied onder water kon worden gezet, veelal de oostzijde) is gekozen voor een weergave van de zone van 10 kilometer.

Voorgeschiedenis

In mei en juni 2017 is in de vier colleges van GS van de linieprovincies besloten om het nominatiedossier voor de NHW aan te bieden aan de ministerraad. Lidstaat Nederland zou vervolgens de NHW als uitbreiding (extension) van het bestaande werelderfgoed SvA, aanbieden aan de UNESCO Werelderfgoedcommissie. In de zomer van 2017 bleek dat UNESCO de voorkeur had om een aantal grenswijzigingen bij de SvA en de uitbreiding met de NHW te behandelen als één dossier zijnde een Significant Boundary Modification (SBM). De daartoe noodzakelijk aanpassingen konden niet meer voor de deadline worden verwerkt. Met UNESCO en het Rijk is afgestemd om het aangepast dossier begin 2019 aan te bieden, een jaar later dan gepland. Dit extra jaar is gebruikt om te komen tot een integraal dossier en om een strategie uit te werken om de kans op een succesvolle nominatie te vergroten. Zoals wij u in statenbrief 81D39F9D daterend 19 juni 2018 hebben aangeven hebben Gedeputeerde Staten van de vier Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) provincies (Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant) eerder al besloten om:

- De bescherming van de unieke waarden, de Outstanding Universal Value (OUV), van het (toekomstige) Werelderfgoed op een uniforme manier te borgen door de tekst in de omgevingsvisies en omgevingsverordeningen van de vier provincies te harmoniseren.
- In het verlengde van deze harmonisatie wordt een gemeenschappelijk uitgangspuntennotitie opgesteld waarin beschreven wordt hoe om te gaan met ruimtelijke ontwikkelingen die de unieke waarde (OUV) kan aantasten.
- Voor de hoog dynamische gebieden in het (toekomstig) Werelderfgoed gebiedsanalyses te maken die een nadere uitwerking geven van de OUV in deze gebieden.

Essentie / samenvatting:

Met het indienen van dit nominatiedossier onderstrepen de Gedeputeerden van de provincies Utrecht, Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant het belang van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en vinden ze de nominatie voor de status Werelderfgoed een evidente bekroning voor de uitgevoerde inspanningen en een erkenning van de uitzonderlijke universele waarden van de NHW. Binnen de provincie Utrecht is het een grote uitdaging om

veel maatschappelijke (groei-) opgaven die ruimte vragen te combineren met het aantrekkelijk houden van de regio. Provincie Utrecht wil voldoende ruimte bieden aan de groeiopgave en tegelijkertijd de bijzondere erfgoedstructuur beschermen. Daarom wordt voorgesteld een aantal tot de NHW behorende gebieden waarbij in de toekomst spanning kan ontstaan in relatie tot ontwikkelmogelijkheden niet in het begrensde gebied (site) op te nemen.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Met de instemming wordt mogelijk gemaakt dat het Rijk het nominatiedossier indient bij UNESCO en de voorbereiding voor het siteholderschap via een Gemeenschappelijke Orgaan (Wgr light), na de indiening uiterlijk 1 maart 2019), wordt uitgewerkt en aansluitend aan u Staten ter instemming wordt voorgelegd.

Wettelijke grondslag

Artikel 158 lid 2 Provinciewet

Financiële consequenties

Het besluit om samen met de provincies Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant het siteholderschap in te vullen heeft financiële consequenties. Voor de invulling van het siteholderschap is budget nodig. Het totale budget voor het siteholderschap is geraamd om € 1 miljoen per jaar. De bijdrage per provincie is bepaald op grond van de financiële verdeelsleutel: 30%- 30%-30%-10%. De provincies Gelderland, Utrecht en Noord-Holland dragen elk voor 30 % bij en geven zo aan hun verantwoordelijkheid als siteholder gelijk te willen delen. De provincie Noord-Brabant draagt voor 10% bij. Zij dragen minder bij omdat een klein deel van de NHW binnen Noord-Brabant valt. De Utrechtse bijdrage aan het siteholderschap voor het totale Werelderfgoed is dus maximaal € 300.000,- per jaar. Dat wordt gedekt uit de structureel beschikbaar gestelde € 0,5 miljoen ten behoeve van de interprovinciale samenwerking van de provincie Utrecht (Liniebrede programma/ UNESCO nominatie).

Vervolprocedure/voortgang

Na de besluitvorming over het volledige Nominatiedossier voor de uitbreiding van de Stelling van Amsterdam met de Nieuwe Hollandse Waterlinie op 9 oktober in de vier colleges van Gedeputeerde Staten, wordt het dossier aangeboden aan de Minister van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap en de ministerraad. De ministerraad besluit uiterlijk december 2018 of de Minister het dossier begin 2019 in gaat dienen bij UNESCO in Parijs.

De samenwerkende provincies (Liniecommissie) gaan voor het siteholderschap een formele bestuurlijke koepel oprichten met een eigen bestuurlijke identiteit, er is gekozen voor een Gemeenschappelijk Orgaan zoals bedoeld in de Wgr in een lichte vorm. Zodra de ministerraad instemt met het voorstel om de uitbreiding van de SvA met de NHW aan UNESCO voor te leggen, wordt binnen twee maanden een nader uitwerking van het GO uitgewerkt om aan U Staten voor te leggen. In deze nadere uitwerking komt een voorstel voor vestigingsplaats, voorzitterschap en andere werkafspraken. Er zullen geen bevoegdheden gedelegeerd worden aan het GO en ook zal het GO geen personeel in dienst nemen.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennis te nemen van deze brief

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,
De secretaris,